

Salánki Anikó

Az igazi szőke ciklon

1908. március 1-jén születtem, negyedik lányként a családba, és a Magdolna nevet kaptam a keresztségben. Nem mondhatnám, hogy apám pezsgőt bontott volna az örömtől, amikor meghallotta a hírt. A Havanna szivart is visszatette a tokjába, arra akkor kerül majd sor, ha a madám kikiabálja a szülőszobából az örömhírt, hogy: – Fiú! Erre azért várni kellett még néhány évet, de 1914-ben Gáspár – aki természetesen apánk nevét kapta – mindenki megkönnyebbülésére a világra jött. Mit nekünk világégés, politika, katonai behívók, majd jegyrendszer, fekete szegélyes értesítők, sorban állás meg a többi, amikor a bölcsőben vöröslő arccal üvöltött a gyermek, akit annyira vártak.

Én pesztráltam, ringattam, etettem, tanítgattam. Szerettem őt, meg hosszú évtizedek során minden gyermeket, bár nekem nem lett.

Jó, hogy nem látunk a jövőbe, ez a sors egyik legnagyobb adománya. Nézem a kopott, régi albumot, már nem él senki a családomból. A hosszú élet átka, hogy tele van hiányokkal, tele van titkokkal. Egyedül maradtam. Néha eszembe jut, hogy ki temette el Rodostóban Mikes Keleмент? S ki fog engem? Gondoskodnom kellett róla. Egyedül, magam, magamról.

Nyolcvanévesen költöztem az otthonba. Ki tudtam fizetni a teljes összeget egy külön szobáért, kis zuhanyozó meg teakonyha is tartozik hozzá. Nem szeretek közösködni. Akkor még azt hittem, kevés időm van hátra, aztán átmegyek a túlpartra. Hitem szerint már várnak ott rám. Teltek az évek, s én még mindig itt vagyok, mintha a Teremtő elfeledkezett volna rólam. Igaza volt a férjemnek – sose gondoltam úgy rá, hogy a volt férjem –, aki azt mondta: „Az élet nehéz, de meghalni sem könnyű.” Aztán arra gondoltam, meg kell írnom valamit. Félttem, ha meghalok, eltűnik velem együtt az a boldog majdnem húsz hónap is. A sírkövemet megcsináltattam, még egy éve meg is tudtam nézni, olyan lett, ahogy kértem. Visszafelé megállítottam a taxist, és odamentem egy könyvesbolthoz. A férjem könyveivel volt tele a kirakat. Olvasgattam a címeiket, de nem sírtam. Hogy nézne az ki! Egy bőgő öregasszony motyogja, hogy, Piszkos Fred, a kapitány, Az elveszett cirkáló, A fehér folt meg a többi. Akkor, azon a szép őszi napon voltam kint utoljára a szobámból, 2000 szeptemberében.

Egyre többet gondolok a múltamra.

Sokáig nem történt velem az égardta világon semmi különös. Elvégeztem a gépiróiskolát. Továbbtanulásról szó se esett, igaz, én se erőltettem. A házban lakó német asszonykától megtanultam a nyelvet, a franciát meg csak úgy magamtól. Valahogy ragadtak rám az idegen szavak. 1936-ban bevittem egy szerelmes novellát a Színházi Életbe, Párizsban játszódott, sok csókkal és szenvedéllyel. Arra már nem emlékszem, ki írta. Arra viszont tisztán, hogy az ajtón kirohant egy nagyon magas fiatalember, kócos haja a szemébe lógott, és olyan csúnya szavakat kiabált vissza az irodába, hogy én megriadva simultam a falhoz. Észre se vett. A főszerkesztő meg nevetett, megmondta a nevét a kirohanó írónak, aki megint előlegért jött, mint mindig, most azért, mert

megnősül. Összeszorult a szívem, nem tudtam, miért is. Sose volt udvarlóm, mindig dolgoztam, nem jártam társaságba.

Ha tükörbe néztem, egy szép nő nézett vissza rám. Kék szemem volt és hosszú szőke hajam. A varrónő, aki az egyetlen jó kosztűmömet varrta, nem győzte dicsérni vékony derekam, hosszú lábam, adtam is neki egy pengőt a kialakított béren felül.

1937. január végén a szerkesztőség előtt rám köszönt egy férfi, és meghívott a közeli kávézóba. Igen, ő volt, az író, akit már mindenki ismert, könyveiből, színdarabjaiból egy-egy frappáns mondat szállóigeként a futótűz sebességével terjedt el a fővárosban.

Sikk volt tőle olvasni. Azt is tudtam, hogy hiába keres vastagon, lobot vet a pénz a kezében, a kártya elviszi, meg azt is beszéltek, hogy sokba került a válása is. Elvált, elvált – ezt dübörögte a szívem, és csak ültem azon a kényelmetlen kis széken, a kávé elhűlt, s hallgattam, ahogy mesélt, nevetett, kifigurázta a világot, gesztikulált, s csak engem nézett. Túrtem szóltanul, hogy megfogja a kezem s az utcán átkarolja a vállam. – Olyan vagy, mint egy alvó tűzhányó – ezt súgta a fülembe –, mint egy szunnyadó szőke ciklon. – Megcsókolt a Hősök tere közepén. Két hét múlva a felesége lettem. Butaság, ugye? Olaszországba utaztunk, ott is maradtunk. Most már tudom, ott éltem, csak ott. A többi időt előtte és utána valahogy eltöltöttem. Három hónap múlva már olaszul pöröltem és alkudoztam a piacon. A férjem írt, én legépeltem, és már küldtem is haza, Pestre. Beleborzongtam, amikor azon a gyönyörű mély hangján felolvasta a fejezeteket, meg praktikus is volt, mert olyan pocsék volt a kézírása, hogy néha csak ösztönösen tudtam, mit is akart, alig tudtam megfejtetni. Sose nézte át a letisztázott kéziratot, megbízott bennem. Korán reggel írt, akármilyen későn is jött meg, mert itt is megtalálta, hol lehet kártyázni. Aztán egész nap sétáltunk, felfedeztük Firenzét, Rómát, Nápolyt, meg a kis tengerparti városkákat. Fáradhatatlan volt, tele lobogással, energiával. Egész nap bámultuk a kikötőket, ahogy jöttek a hatalmas hajók, pakolták ki a fűtyörésző munkások a ládákat, a matrózok összekapaszkodva pajzán nótákat énekeltek és hujjogattak a szép fekete lányok után. Volt, amikor a panzióból éjszaka surrantunk ki, két kis bőrönddel, mert már annyi volt a tartozásunk. Nem is jutott eszembe, hogy ez helytelen lenne, elmentem volna vele bárhová. Mert szép volt az életünk, tele nevetéssel, egy tányér megfelezett bazsalikompesztóval, hozzá egy pohár marsala.

Közben fordítgattam a habkönnyű szerelmes történeteket, a fordulatokban gazdag és mégis mindig egyforma bűnügyi regényeket, ezek is hoztak valami kis pénzt, mert abból aztán mindig hiány volt. 1938. szeptember 11-én komor arccal jött meg a férjem, én épp nagy szemű fehér szőlőt öblítettem le, és frissen sült kis kenyéreké illatoztak egy fonott kosárban. Fölém tornyosult, a válláig se értem, s azt mondta, menjek haza, elválunk. Akkor, ott kellett volna hogy megálljon a szívem, mint a romantikus regényekben. Nem értettem. Elválni? Hazamenni? Amikor a szemébe néztem, dühöt láttam benne és tehetetlenséget. Kitétte a tárcáját az asztalra, meg az útleveletem, és megsimogatta a hajamat. Kis szőke ciklonom – dünnyögte, majd úgy bevágta maga mögött az ajtót, hogy tenyérnyi vakolatdarabok záporoztak az ócska kis szőnyegre. Három napig vártam rá, hiába. Nem sírtam, amikor a kisebbik bőröndbe betettem az ócska írógépet meg egy-két holmim. Nem volt sok.

A kosztüm lógott rajtam, és pecsétes volt a szoknyám, de nem érdekelt. Annyi pénzt vettem magamhoz, amennyiből éppen kifutott egy 3. osztályú jegy Pestig. Kábultan szálltam fel a vonatra, ma se tudok felidézni abból az útból semmit, egyetlen képet se. Amikor leszálltam, olyan idegen volt a pályaudvar, kitámolyogtam a villamosmegállóig, mindenütt plakátok lógtak és fásult arcú emberek siettek el mellettem. Az eső is esni kezdett. A hivatalos válásunkra 1940-ben került sor. Nem voltam többé -né, egy kikötése volt a férjemnek, hogy vegyem vissza a lánykori nevemet. Nem érdekelt engem a politika, az se, hogy ki milyen származású, vagy milyen a vallása. Később döbbsentem rá, hogy ezzel a válási procedúrával talán az életemet mentette meg.

Soha többet nem láttam. Fiatalon halt meg, idegen földbe temették, sokadmagával.

Mellettem meg elment az élet.

Néha álmodok vele, átöleli a derekam, ujjával a levegőbe rajzolja, milyen szép is a ferde torony. Ilyenkor mosolyogva ébredek, aztán csak nézem az ablakot, és csodálkozom, hogy nekem megint eljött egy új hajnal.

Itt ért véget a régi írógépen leírt szöveg, ami már nem folytatódik tovább. Aki írta, békésen elaludt, és nem ébred fel többé.

Egy kopott bőrdobozban néhány könyv volt, az írógép, egy firenzei térkép, s összehajtogatva az ódivatú kosztüm. Az otthon igazgatója letette a teleírt lapokat. Ma lesz a temetés. Amikor kiment a temetőbe megnézni, rendben van-e minden – a felvételi lapon a legközelebbi hozzátartozó rubrika üresen maradt –, csodálkozva nézett a sírkőre.

A név alatt ott volt az élethatárokat jelző két szám: 1908–2008, ahogy szokás, de belevésve ott volt az is, hogy „Élt: 1937. február – 1938. szeptember”.

Akkor nem értette. Most már igen.

Magdi néni, a szőke ciklon? – nézett az üres ágyra.

Ki gondolta volna?